

Presidendi rollist Eestis

Oktoobris ametist lahkuv president Toomas Hendrik Ilves pidas 12. septembril oma viimase parlamendikõne seoses Riigikogu XIII koosseisu IV istungjärgu avamisega. President rõhutas just nimelt parlamentarismi, mitte presidendirolli tähtsust Eesti demokraatia arengus: "Parlamentarism, päris parlamentaarne kord, küll paljude meelest tülikas, kulukas ja aeglane, on minu jaoks seaduste tegemiseks ja valitsuse moodustamiseks kõige õiglasem ja töökindlam viis, mis arvestab võimalikult paljude huvisid."

Ilves on korduvalt kutsunud Riigikogu üles võtma endale rohkem initsiatiivi ning vastutust võrreldes valitsusega ning valitsuse suhtes, nii tegi ta ka seekord, meenutades parlamentarismi A-d ja O-d: "Mitte valitsus ei otsusta parlamendi eest, vaid seadusandja seisab täitevvõimu kohal. See on parlamentarismi sisu ja olemus."

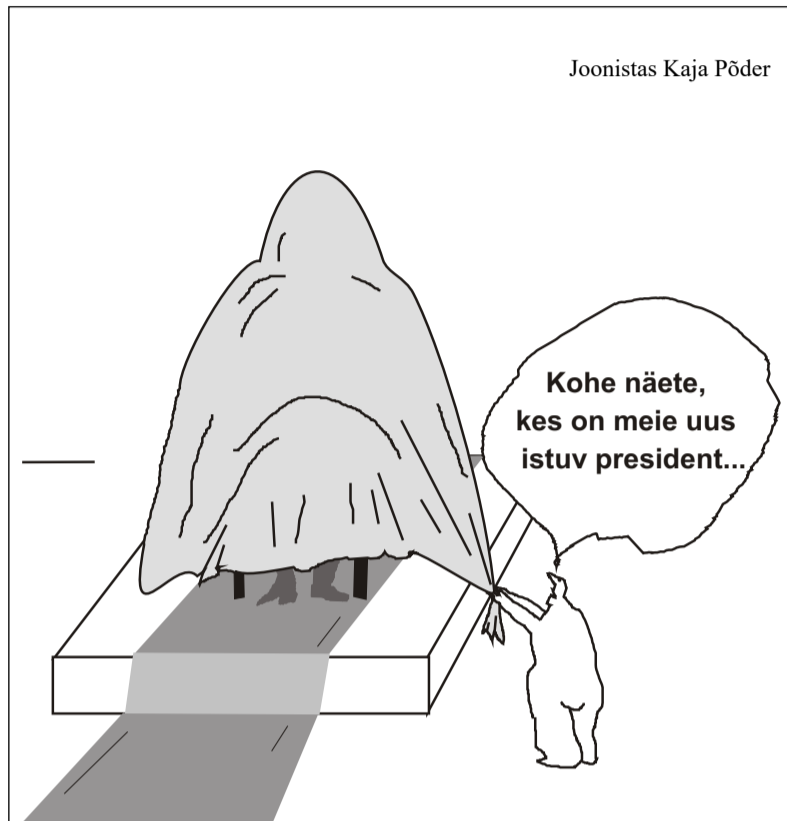
Kui president rõhutab parlamentarismi, siis tähendab see, et ta ei pea Eesti demokraatia jaoks mõistlikuks ega vajalikuks presidendi rolli ja mõju tugevdamist, mida nii käesoleva laperdava presidendikampaania ajal kui ka varem on korduvalt soovitud presidendi otsevalimise kehtestamise kaudu (Keskerakond, EKRE jt). Mee-nutan, et president Lennart Meri esitas viisteist aastat tagasi, 2001 sügisel parlamendile eelnõu, mille sisuks oli kaks ettepanekut, esimene käsitles presidendi valimiskorra muutmist, asendades praegused valimised Riigikogus või valimiskogus presidendi otsevalimisega rahva poolt. Teiseks tegi Meri ettepaneku luua Põhiseaduse Kohus, mis mõistaks õigust näiteks riigipea ja parlamendi vahelistes vaidlusküsimustes, kuidas tõlgendada põhiseadust. Kumbki neist ettepanekuist pole aastate jooksul leidnud Riigikogus poolehoidu, avalikkusel pole isegi teada, kas ja kuidas on eelmise presidendi esitatud eelnõud üldse menetletud.

Vastupidiselt Merile, kes kippus oma presidentuuri piire tihtilugu ületama, püsis lahkuv president Ilves üldiselt talle antud parlamentaarne riigi vähese võimuga presidendirolli põhiseaduslikes raamidest ehk isegi sedavõrd hästi, et pälvis opositsioonilt põhjendamatut kriitikat, nagu olu-ks ta reformierakondliku valitsuse kä-

piknukk või käepikendus. Tõsi, Ilvese ajal oli otseseid konflikte ja suuri avalikke vastasseise presidendi ja valitsuse vahel tunduvalt vähem, kuid pidagem siiski silmas, et ka Ilves saatis Riigikogule tagasi ridamisi seadusi, mis ei vastanud kas põhiseadusele või polnud kooskõlas demokraatia ning parlamentarismi põhimõtetega. Näiteks ainuüksi 2009. aasta märtsis saatis Ilves Riigikogule tagasi järgmised tema poolt praagiks tunnistatud eelnõud: president jättis välja kuulutamata riigikogus vastu võetud soolise võrdõiguslikkuse seaduse, võrdse kohtlemise seaduse, Eesti Vabariigi töölepingu seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse.

On loogiline, et tugevat parlamentaristlikku demokraatiat toetav Ilves ei poolda presidendi otsevalimisi: "Ometi pole ma nõus, et presidendi valimise korda peaks põhimõtteliselt muutma. Parlamentaarne riigi presidendi volitused ei toeta tema otsevalimist. Siis eviks täidesaatva võimuta president otsemandaati, ent täidesaatval võimul – valitsusel – oleks vaid kaudne mandaat. See viib peaaegu alati ebastabiilse valitsemiseni või vähemalt tõsiste pädevusprobleemideni."

Nii ütles president Ilves oma poliitilises testamendis (parlamentarism kui ülilm väärtus!) lahti president Lennart Meri poliitilisest testamendist (presidendi otsevalimised!), kuid kutsus samas seadusloojaid kaaluma, kas valimiskogu teine voor ei peaks lõppema igal juhul riigipea valimisega. See "tähen-daks enim hääli saanud kandidaadi võitu, mitte senist nõuet, et valituks saab kandidaat, kelle poolt

on enamus hääletamisest osavõtnuid. Seda pole võimalik teha põhiseadust muutmata, mille eesmärk oleks vähendada oluliselt võimalikke mänge tühjade või rikutud hääletusedelitega."

Parlamentaarne president Ilves ei poolda aga ka presidendiameti kaotamist, mida samuti on hakatud viimasel ajal nõudma, pidades kogu institutsiooni maksumaksja raha raiskamiseks või tarbetuks maskotiks (Igor Gräzin. Milleks Eestile üldse president? Õhtuleht, 20.12.2015; Ats Miller. Kas Eesti vajab presidenti. Postimees 6.01.2016). On ilmne, et presidendi ameti kaotajate hääled jäävad veel kauaks hüüdjaks kõrbes, kui arvestame tänavuse presidendikampaania ajal ilmnenu poolte valijate suurt soovi näha presidendi rollis pigem sisepoliitiliselt ühendavat ja pingeid maandavat rahustavat sooja

Rahva Ema (eesti-vene kogukondi ühendav Marina Kaljurand, paljulapseline Mailis Reps) ja teise poole valijate soovi näha presidendi rollis tõsisest Karmi Isa: sisepoliitika-majandus-rahanduses külmalt kalkuleerijat (Siim Kallas) või rangelt põhiseadust järgivat juristi, endist õiguskantsle-rit (Allar Jõks) või sirgjoonelt kõigile immigrantidele ust näitajat (Mart Helme). Kummalgi rollil, ei Rahva Emal ega Karmil Isal pole Eesti põhiseadusega otseselt kuigi palju pistmist, aga ilmne on, et Ilvese edukalt välispoliitilistele tippmõttekodadele orienteeritud kümneaastak on tekitanud rahvas sisepoliitilise igatsuse pigem koduste asjade juures püsiva emme või issi järele. Kui peame aga silmas üha ohtlikumaks tormlevat välisilma, kas see on ikka just praegu kõige mõistlikum ootus?

Sirje Kiin

Kuidas presidendivalimine Eestis käib?

● Riigikogu kogunes 29. augustil Eestile uut presidenti valima, kuid esimeses voorus sellega hakkama ei saanud.

Salajasel hääletusel kogus enim ehk 40 häält sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna esitatud kandidaat Eiki Nestor.

IRLi ja Vabaerakonna poolt esitatud Allar Jõks kogus 25 saadiku toetuse. Keskerakonna kandidaat Mailis Reps kogus 26 häält. Tühjaks jäetud seadeleid oli 8.

● Presidendivalimiste teises voorus ei kogunud ükski kandideerinu vajalikku 68 toetushäält. Kõige rohkem ehk 45 häält sai teises voorus Siim Kallas, kelle seadsid üles Reformierakonna ja SDE fraktsiooni liikmed. Keskerakonna kandidaadid Mailis Repsi poolt hääletas 32 riigikogulast. IRLi ja Vabaerakonna kandidaat Allar Jõks kogus 21 saadiku toetuse. Täitmata seadeleid oli üks.

● Presidendivalimistel riigikogus ei kogunud ükski kandidaat ka kolmandas voorus vajalikku 68 häält. Riigikogu kolmandas voorus hääletas Siim Kallase poolt 42 ja Mailis Repsi poolt 26 saadikut. Seadeleid, kuhu ei olnud märgitud risti mitte ühtegi lahtrisse, oli 30.

● Riigikogu esimees Eiki Nestor kutsus Eestile uue riigipea valimiseks kokku valimiskogu Estonia kontserdisaali 24. septembri keskpäevaks.

Neli päeva enne valimiskogu toimumist algab kandidaatide registreerimine, selleks on vaja vähemalt 21 valimiskogu liikme allkirja.

Automaatselt on valimiskogus üles seatud kaks kandidaati. Need on Siim Kallas ja Mailis Reps, kes kumbki ei kogunud riigikogu voorudes vajalikku toetust.

● Valimiskogus osutub valituks kandidaat, kes kogub 168 valijamehe toetuse. Valijamehi on kokku 335:

101 riigikogu liiget ja 234 kohaliku omavalitsuse volikogu esindajat. 202 kohalikul omavalitsusel on üks valimiskomisjoni liige, Rae ja Viimsi vallal ning Võru, Kuressaare, Rakvere, Viljandi, Kohtla-Järve, Narva ja Pärnu linnal on kaks liiget. Tartul on neli ning Tallinnal kümme valimiskogu liiget.

● Valimiskogus osutub esimeses voorus presidendiks valituks kandidaat, kelle poolt hääletab hääletamisest osavõtnud valimiskogu liikmete enamus. Kui aga esimeses voorus president ei selgu, siis lähevad kaks esimeses voorus enim hääli saanud kandidaati edasi teise vooru. Valituks osutub kandidaat, kelle poolt hääletab valimiskogu liikmete enamus.

Kui ükski kandidaat ei saa nõutavat hääleteenamust, toimub 14 päeva jooksul presidendi erakorraline valimine taas riigikogus, kus valimistoimingud algavad uuesti riigikogu

esimesest hääletusvoorust ja sellele eelnevast kandidaatide ülesseadmisest.

Valimiskogu esimeses voorus kandideerivad riigikogu hääletusvoorust otse edasi saanud Reformierakonna kandidaat Siim Kallas ja Keskerakonna kandidaat Mailis Reps.

Valimiskogus üles seatavatest presidendikandidaatidest oli 16. septembri keskpäevaks kõige kindlam seis Allar Jõksil, kellel on koos ligi 40 toetusallkirja, Mart Helmel on paberil 19 ülesseadja allkirjad. Marina Kaljuranna meeskond ühtegi arvu veel ei nimetanud, Eiki Nestori ülesseadmine on jätkuvalt ebaselge.

17. septembril avaldatud Postimehe küsitluse põhjal on suurim lootus valimiskogus esimesest voorust teise jõuda Siim Kallasel ja Mailis Repsil, kelle taga on väga kindlad oma erakondade valijamehed. Nende järel Allar Jõks ja Marina Kaljurand. ER

1
Presidendi rollist Eestis

2
Toimetaja veerg

Eesti suursaadik Saksamaal on Mart Laanemäe

Õ-täht sai 200 aastat vanaks

Sport

3
Eesti Rahva Muuseum avab uue maja ukseid

Ilves nimetas ametisse uued ministrid

Lahkus teleajakirjanik Aarne Rannamäe

Lühidalt

4
Tore lõpetus suvele – noortevahetus

Kooliaasta Hamburgi Eesti Koolis

5
Müncheni Eesti Kooli õppelaager Ida-Viru-maal

Infot eesti koolide kohta

6
Kuidas mäletada? Okupatsioonide muuseum tutvustab uut väljapanekut

Eesti riigipea Tõnis Kindi sünnist möödus 120 aastat

7
Merit Kopli: niisama tiksuma ma ei hakka

Eesti kunstnikud toetavad maailmakoristamist

Juba traditsiooniks saanud osalemine Alsterlaufil

8
Eestlaste jõulupeod

Pilk ette

Kuulutused ja teated

Viimane veerg

Toimetaja veerg

Septembri keskel tabas eesti inimesi ehmatavat uudis – sotsiaalministeerium tegi ettepaneku tõsta pensioniiga 2040. aastaks 70 eluaastani ja sealt edasi siduda pensioniiga oodatava elueaga. Praegu on õigus vanaduspensionile inimesel, kes on saanud 63aastaseks ning kellel on vähemalt 15 aastat Eestis omandatud pensionistatust. Kui muudatusi pensioniseaduses mitte teha, langeks tulevikus pensionimakse alla 300 euro piiri, ütles minister Margus Tsahkna.

Jah, oodatav eluiga on viimastel aastatel Eestis kasvanud, kuid tervelt elatud aastate arv on hoopis langenud. See tähendab seda, et kõrgemas vanuses tööd teha suutvaid inimesi küsilt niisama juurde tulemas ei ole. Meil on juba praegu hulganisti inimesi, kes kasutavad ära võimalust täispensionist veelgi madalamale eelpensionile minna, sest paraku ei sõltu inimese tervis ainuüksi tema eluviisidest.

Tervishoiutöötajad püüdsid 20. septembril toimunud hoiauststreigiga anda märku, et tervishoiusüsteemi rahastamist on vaja suurendada. Nii töönimese kui ka pensionäri probleemid – pikad paari- või kolmekuulised ootejärjekorrad eriarstidele ja sageli võimatu tunduv vastuvõtuaja saamine – vajavad lahendamist.

Tähtis on aru saada, et pensionit ei maksa meile mitte riigikogu ja valitsuse liikmed, vaid meie lapsed. Kuid kahjuks on sündivus meil väike ja rahvastikupildist suurema osa moodustavad vanemaealised, kelle töövõimet ei saa ühe mõõdupuuga mõõta. On ju teada, et viimastel aastatel on Eestist väljaränne olnud suur ja väljarändajateks on paremat elu otsima läinud noored inimesed – tulevased pereloojad ja maksumaksjad. Igatahes kui kuulsin pensioniea tõstmise plaanist, käis ka minul peast läbi mõte – kui paneks oma asjad kokku ja koliks Eestist kuhugi soojemasse Euroopa riiki, kus kliima parem ja loodetavasti siis ka tervis parem ja ma ei peaks nii tihti oma tervemuredede tohtreid tülitama.

Karin Aanja

Pakume võimalust tellida ajalehe Eesti Rada PDF-versiooni!
PDF-versioonil on värvilised fotod ja selle aastatellimus on soodsam kui paberväljaandel. Vormista tellimus kas endale või sõbrale (20 eurot/aasta) juba nüüd, saates vastava sooviga kiri aadressile EestiRada@yahoo.de

EESTI RADA

Eesti Rada
Eesti Ühiskond Saksa Liitvabariigis häälekandja
Vanim väliseesti väljaanne
Asutatud 1945. aastal

Peatoimetaja/Chefredakteur: Karin Aanja
Tellimine/Abonnement: Aastatellimus 25 EUR
Euroopas 28 EUR
Vastutav toimetaja Saksamaal/ Väljaspool Euroopat 28 EUR
Verantwortlicher Redakteur Deutschland: Tudengitele 15 EUR
Maie Kisis-Vainumäe

Kaastöötaja/Mitarbeiter: Meeli Bagger
Eesti Raja konto: Estnische Volksgemeinschaft in der BRD
Konto nr: DE64200700240440011504
IBAN: BIC/SWIFT: DEUTDEDBHAM

Toimetus Saksamaal/ Redaktion Deutschland: EESTI RADA
Maie Kisis-Vainumäe
In der Gracht 10
D-51105 Köln
tel: 0221/83 47 03
faks: 0221/830 31 03
e-mail: EestiRada@yahoo.de

Toimetus Eestis/ Redaktion Estland: Karin Aanja
Lille 6, 75201 Aruküla
Raasiku vald, Harjumaa
tel: (+372) 53 929 684
Küljendus: Karin Aanja
Trükikoda: Bookmill, Tartu

Kuulutused, reklaam/ Anzeigen, Reklame: 1,00 EUR/cm²
alates 50 cm² – 0,80 EUR/cm²
alates 100 cm² – 0,70 EUR/cm²
alates 200 cm² – 0,60 EUR/cm²
üle 300 cm² – 0,50 EUR/cm²

Leinakuulutused: Kahe veeru laiselt: 1 cm kahel veerul – 5 EUR

Toimetus jätab endale õiguse toimetada ja lühendada kaastöid ning kirju nende selguse huvides. Avaldatud artiklite sisu eest vastutavad allakirjutanud.

Eesti suursaadik Saksamaal on Mart Laanemäe

Esmaspäeval, 29. augustil andis Eesti suursaadik Saksamaa Liitvabariigis Mart Laanemäe Saksaamaa liidupresidentile Joachim Gauckile üle oma volikirja ja on seega erakorraline ja täievoliline suursaadik Saksamaal.

Volikirja üleandmise tseremooniale järgnenud vestluses meenutas Saksamaa president oma külastusi Eestisse ning palus anda edasi tervitused vabariigi presidentile Toomas Hendrik Ilvesele.

Kohtumisel räägiti liidukantsler Angela Merkeli visiidist Tallinna, mis on tunnistuseks kahe riigi väga headest suhetest.

“Eesti ja Saksamaa vahel toimub pidevalt kõrgetasemelisi visiite ja kohtumisi. Saksamaa on meile oluline partner ja lähedane riik, kus Eesti inimesed ning ettevõtted leiavad igas valdkonnas samameelseid häid koostööpartnereid,” sõnas suursaadik Laanemäe.

Saksamaa liidupresident ja Eesti suursaadik arutasid Euroopa tulevikku ning julgeolekut. Suursaadik Laanemäe toonitas Saksamaa pühendumist olulisust kaitsekoostöös ning kohaloleku tähtsust regioonile.

Suursaadik Mart Laanemäe abikaasa ja pojaga (esireas), majandusdiplomaat Kristiina Omri, kultuuri-diplomaat Merit Kopli, konsul Anneli Sooba, saatkonna asejuht Marge Mardisalu-Kahar pärast volikirjade üleandmist saatkonnahoone trepil Berliinis.

William Mart Laanemäe

William Mart Laanemäe on sündinud 1959. aastal Vancouveris, Kanadas. Pärast ülikooliõpinguid Vancouveris ja Torontos omandas Laanemäe Stuttgarti Ülikoolis loodusteaduste doktori kraadi keemias. Ta töötas Stuttgartis Max Plancki Instituudis teadurina ning Münchenis lennukimootorite tehases insenerina. Aastatel 1991–1995 töötas Laanemäe Raadio Vaba Euroopa Eesti toimetuses, kuni siirdus

RAS “Silmeti” kommertsdirektori. Eesti välisestisusse asus Mart Laanemäe 1996. aastal ja asus poliitikaküsimuste asekancleri ametikohale.

Aastatel 1999–2003 oli Laanemäe Eesti suursaadik Austrias, Slovakkias, Sloveenias, Ungaris, Tšehhis ja Šveitsis ning alaline esindaja rahvusvaheliste organisatsioonide juures Viinis. Seejärel töötas Laanemäe välisministri kantselei pea-

direktorina ning 2004–2008 välisministeeriumi välismajanduse ja arengukoostöö küsimuste asekanclerina. 2004–2008 oli ta ka Eesti mitteresideeriv suursaadik Serbias. 2008–2012 oli ta esimest korda suursaadikuks Saksamaal, seejärel välisministeeriumi asekancler Euroopa ja transatlantilise koostöö küsimustes.

Suursaadik Mart Laanemäe on abielus, tal on üks laps.

Õ-täht sai 200 aastat vanaks

“Kas võid võtta võid või ei või, kui sellest lausest aru saad, võid mu tütreaga abielluda,” ütles vanahärra võõramaalasele, keda ta juba kuid võõrustanud oli.

Õ-tähe kasutuselevõtmise vajadust selgitas Otto Wilhelm Masing esma-

kordselt aastal 1816 ilmunud töös “Estnische Originalblätter für Deutsche”. Masingu ema oli aadlisoost sakslanna, isa aga eestlane, mistõttu oli talle eesti keel hästi tuttav ning ta mõistis ka, et tähestikku tuleks keele paremaks väljendamiseks täiendada.

1822. aastal ilmunud “Marahwa Näddala-Lehhe” 6. numbris kirjutab Masing, et senine maakeele kiri oli puudulik, sest puudus “üks pohkstaw meie Abitsas”, nimelt õ.

Lehes selgitatakse, kui vajalik on uus märk õ. Kui enne kirjutati ühtemoodi kõrt ja kõrt, siis nüüd kirjutame “kõrt keeb paddas, kõrt künnan süggise, tüe juures on waewa, tõe tundmine annab tarkust, õe pimmedust kardan, õe surma pärrast nutan”.

Õ võeti hästi omaks, vastu olevat ainult mõned: näiteks Saaremaa Selts – pole ime, saarlastele on see siiani suhteliselt võõras häälik. **ER**

SPORT

Eesti on rahvaarvu arvestades edukas spordiriik

23. augustil võeti Raekoja platsil vastu Rio olümpiamängudel edukalt võistelnud Eesti OM koondis. Olümpiasangareid oli tervitama tulnud arvukalt spordisõpru.

Rio olümpial saavutasid Eesti sportlased 11 esikümne kohta. See pole halb saavutus, medali said kaela aga sõudjad. Eesti paarisaeruline neljapaat (Andrei Jämsä, Allar Raja, Tõnu Endrekson, Kaspar Taimsoo) võitis pronksmedali, kaotades valitsevale maailmameistrile Saksamaale ja teisena lõpetanud Austraaliale.

Eesti neljapaadi meeskond saab pronksmedali eest 45 000 eurot preemiat. 45 000 eurot läheb jagamisele neljapaadi meeskonna, Andrei Jämsä, Allar Raja, Tõnu Endreksoni ja Kaspar Taimsoo vahel. Eesti sõudemaskonna peatreener Matti Killing saab preemiaks poole väiksema summa ehk 22 500 eurot. **ER**

ELU PILDIS

Ruhnu saarel sündis üle kümne aasta lapseke

26. juulil tuli üle kümne aasta Ruhnu saarel ilmale beebi, kes sai nimeks **Õne Ly Nõu**. Maimukese isa on Ruhnu muuseumi juhataja Andre Nõu ja ema Kadri (paremal) õpetaja Ruhnu põhikoolis ning Ruhnu ning mandri vahel sõitva laeva Runõ ristiema. Maimuke sai kingiks mandril meisterdatud lapiteki.

Foto: Cristina Kaska

Lühidalt

● Eesti iseseisvuse 100. juubeli pidustuste plaanitatav eelarve on sama suur kui haigekassa praegune puudujääk, kirjutab ajakirjanik Alo Lõhmus ja soovib sünnipäevapeo ära jätta. "Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamisele kulutab riik 24 miljonit eurot, haigekassa mitteplaneeritud miinus on täpselt sama suur. Ehk oleks õige jätta suurejoonelised juubelipidustused ära ning ravida selle asemel Eesti inimesi – neid, kelle jaoks juubel on loodud? See oleks sama ilus ja tark samm nagu Keila kunagine otsus ehitada järjekordse vabadussamba asemel Vabadussõja võidu mälestuseks hoopis koolimaja," kirjutab Lõhmus Facebookis.

● Uuringufirma Norstati Eesti-Läti alkoholi piirikaubanduse uuring näitab, et tänava on Läti piiripoodidest alkoholi ise ostnud või lasknud tuua 28 protsenti tööealistest eestimaalastest. 26 protsenti Eesti elanikest kaalub alkoholi ostmist Lätist. Lätist alkoholi soetanutest 84 protsenti pidas seda tasuvaks või pigem tasuvaks ning 60 protsenti alkoholi ostmist soetas Lätist ka muid kaupu. Alkoholitootjate ja Maaletoojate Liidu hinnangul kaotab Eesti Läti piirikaubanduse tõttu tänava ainuüksi alkoholilt kuni 20 miljonit eurot maksuraha. Alkoholitootjate ja Maaletoojate Liit, Kaupmeeste Liit ja Õlletootjate Liit taotlevad aktsiiside peatamist ning edasiste aktsiisotsuste tegemisel põhjalikke piirikaubanduse mõjude analüüse.

● Põllumehed korraldasid 12. septembril Tallinnas Toompeal aktsiooni "(M)ärkamine!", millega kutsutakse avalikkust üles märkama, millised on põllumajandussektori pikale veninud kriisi tagajärjed Eesti toidulauale ja maapiirkondadele. Põllumehed kinkisid aktsiooni käigus riigikogule Trooja lehma, mille seest parlamendi liikmed leiavad 101 pakki täiesti ohutut kausaäilivat Poola piima.

● Läänemaal Haapsalu lähedal leiti 14. septembril tapetuna allilimaliider Nikolai Tarankov. "Peavigastusega surnukeha leiti metsa alla kõrvalisse kohta pargitud autost," märkis keskkriminaalpolitsei juht Krista Aas. Juhtunu asjaolude väljaselgitamiseks on alustatud kriminaalmenetlust, mida viib läbi keskkriminaalpolitsei ja juhib riigiprokuratuur.

● Eesti ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides oli 2016. aasta II kvartalis ligi 9500 vaba ametikohta, teatas Statistikaamet. Viimati ületas vabade ametikohtade arv 9000 piiri 2008. aastal. Vabade ametikohtade arv suurenes eelmise kvartaliga võrreldes 15% ja 2015. aasta II kvartaliga võrreldes 13%.

● Riigihaldusminister Arto Aas otsustas osaliselt rahuldada Kagu-Eesti maakondade esitatud nõude juuli alguses olnud tormi põhjustatud kahjude hüvitamiseks. Riigihalduse ministri vahenditest makstakse 3. juulil toimunud äiksetormi kahjude likvideerimiseks 46 014 eurot, millest Valgjärve vald sai 13 000, Antsla vald 8500, Karula vald 15 000 ja Taheva vald 9514 eurot.

● Kindralleitnant Riho Terras valiti Horvaatias peetud NATO kaitsevõime juhatajate kohtumisel alliansi sõjalise komitee vanemaks, kes komitee esimehe puudumisel täidab viimase ülesandeid. NATO sõjalise komitee kokkusaamisel arutasid liitlasriikide kaitsevõime juhatajad Varssavi tippkohtumisel vastu võetud otsuste rakendamist.

Eesti Rahva Muuseum avab uue maja ukseid 1. oktoobril

1. oktoobril avatakse Eesti Rahva Muuseumi uus hoone, ettevalmistustöödega ollakse graafikus ja külastajate vastuvõtmiseks valmis.

"Mida lähemale avamispäev tuleb, seda vähem on aega. Anname endast kõik, et see, mis on kavandatud, saaks õigeaegselt valmis," rääkis ERMi kommunikatsioonijuht Kaarel Tarand reedel ERRile.

Praegu käib erinevate tehnoloogiliste võimaluste seadistamine, mis jätkub nagu kogu ERMi arendamine ka pärast avamist. Tarand tõi näiteks, et kui avamispäeval ja lähiajal on võimalus näitusealal külastajal valida kiipkaart, millega saab ekräänidel ja installatsioonide kas eesti, inglise, vene, soome keeles infot, siis tulevikus on plaan keelevalikut laiendada.

"1. oktoober on alles start, mitte finiš. Võib öelda, et muuseum ei saa kunagi valmis, hakkame alles tegetsema ja pingutama, et kõik oleks elus ja toimiks," tähendas Tarand. "Hakkavad toimuma erinevad üritused, mis peavad saama läbi viidud laitmatult ja ladusalt, muuseum areneb ja suureneb pidevalt."

Tarand mõnits, et aega jääb alati napiks ja alati on olemas risk, et mõni tehniline lahendus võib otustaval hetkel alt vedada, kuid ta oli siiski optimistlik. "Testimise ja harjutamise periood jäi lühikeseks. Ideaalis oleks olnud näiteks hea, kui

Eesti Rahva Muuseumi uus hoone Raadil.

giidid saaks paar nädalat gruppide peal enne avamist harjutada," nentis Tarand.

ERMi avamispidu peetakse 29. septembril ja Tarandi sõnul on sinna kutsutud laias laastus 2000 inimest, kes kõik on ERMi ehitamisega seotud või muul viisil suurprojekti elluviimisele kaasa aidanud. Avamispeol on kohal president Toomas Hendrik Ilves, programmis on Gerda Kordemetsa ja Ivar Põllu seitsmeosaline näidend ning peost teeb otseülekande Eesti Televisioon.

Tarand märkis, et välismeedia huvi on olnud üsna suur, eelkõige naaberriikide poolt, kuid ERMi val-

mimise vastu seoses arhitektuursete lahendustega on ilmutanud huvi Prantsusmaa ja Jaapani press.

Alates 1. oktoobrist on Eesti Rahva Muuseum Tartus Raadil avatud teisipäevast pühapäevani hommikul kella kümnest. "Eesti püsinäitusel kulub minimaalselt 3 tundi ja soomeugri püsinäitusel minimaalselt 1 tund ala kiirläbimiseks, kuid soovime planeerida ühel külastuskorral näituste osaline külastamine, mis võimaldaks süvenemist teemadesse ning näitustel pakutavate võimaluste paremat ära kasutamist. ERM ei kao lähisajandil kuskile ning ootab taaskülastusi," seisab ERMi kodulehel. **ERR**

Esimese sinimustvalge lipu kodu on ERMis

Eesti Rahva Muuseumis pandi oma alalisele kohale esimene ja ajalooline Eesti üliõpilaste seltsi sinimustvalge lipp, mis pühitseti Otepääl 4. juunil 1884. aastal. 132aastane lipp kuulub ERMi püsiekspositsiooni.

Lipu teekond on olnud pikk. 1884. aastal Põltsamaal õmmeldud sinimustvalge lipp sai riigilipu staatuse 1922. aastal. Nõukogude ja Saksa okupatsiooni ajal ei olnud sinimustvalgel eluõigust, vahendas "Aktuaalne kaamera".

"Okupatsiooni ajal peideti see lipp meie vilistlaste poolt korstnajaalga ühte tallu. Ja selle asupaigast teadis viis meest. Esimene sinimustvalge peideti toonasel Tartumaal Kõola külas asunud Läänemardi tallu. 51 aastat hiljem, 1991. aastal võeti lipp oma peidupaigast välja ning algasid restaureerimistööd. 1992. aastal sai Eesti üliõpilaste selts lipu tagasi. Pärast peidukohast väljavõtmist ning restaureerimist paiknes lipp Eesti rahva muuseumi Veski tänava hoidlas ja on avalikkuse ees käinud vaid mõne korra,"

ütles Eesti üliõpilaste seltsi esimees Villem Ödner Koern.

Lippu on eksponeeritud iga viie aasta tagant juubelite puhul. "Sellepärast, et oma ea tõttu on ta juba õrn ja habras, on mul väga hea meel, et ta on praegu saanud sellise väärrika koha, kus teda hoitakse väga heades tingimustes. Tema lahti- ja kokkurelvumise arvud on piiratud. Nüüd loodetavasti viimast korda peame teda lahti rulluma ja saame teda siin igavesti näidata kõigile," avaldas Ödner Koern lootust. **ERR**

Ilves nimetas ametisse uued ministrid

President Ilves vabastas 12. septembril välisministri ametist Marina Kaljuranna ning nimetas välisministriks senise haridus- ja teadusministri Jürgen Ligi ning uueks haridus- ja teadusministriks senise Riigikogu liikme Maris Lauri.

Riigipea tänas lahkumisavalduse esitanud Marina Kaljuranda te-

ma pikaajalise töö eest Eesti välis teenistuses ja välisministrina ning peaminister Taavi Rõivast kiire tegetsemise eest välisministri ametikoha täitmisel.

"Maris Lauril ja Jürgen Ligil ei ole ministritena aega pikaks hoovõtuks, aga olen kindel, et oma kogemustega nad ei vajagi seda," ütles president Ilves.

Kaljurand lahkus välisministri ametist seoses sooviga kandideerida presidendiks valimiskogus. Oma tagasiastumist põhjendas ta nii: "Olen veendunud, et ei ole õige jätkata välisministrina Reformierakonna juhitud valitsuses, samal ajal konkureerides Reformierakonna kandidaadiga." **ER**

Lahkus teleajakirjanik Aarne Rannamäe

10. septembril suri ootamatu terviserikke tõttu ajakirjanik Aarne Rannamäe, teatas ERR.

Aarne Rannamäe sündis 10. mail 1958 Tartus. 1976. aastal asus Aarne Tartu Ülikoolis õppima ajakirjanduse eriala. Juba siis sai tema eriliseks huviks välispoliitika. Lõpetanud 1981. aastal ülikooli, tuli Aarne kohe ETVsse tööle.

1980ndatel oli Aarne tööks ETVs ühiskonnaelu ja välispoliitika saadete juhtimine ("Rahvusvaheline panoram", "Vaatevinkel", "Ajapilt" jne).

1990ndatest on Aarne olnud seotud "Aktuaalse kaamera" meeskonn-

"Ma pigem murdun, aga ei paindu. Ajakirjandus on ainus koht, kus saan olla piisavalt vaba."/ Aarne Rannamäe 9. juuni 2012.

Foto: Vallo Kruuser/Delfi

naga, juhtides ka 1990ndate teisel poolel toimetust. Aarne juhtida oli ka "Aktuaalse kaamera" välis uudiste töö.

Lisaks juhtis ta ETVs aastast 2007 saadet "Vabariigi kodanikud" ning oli ka üks "Välisilma" saatejuhte. Samuti oli ta Vikerraadio populaarse saate "Rahva teenrid" saatejuht.

Oma särava ajakirjandusliku tegevuse eest on Aarnet tunnustanud Vabariigi Presidendi poolt Valgetähe V Klassi teenetemärgiga (2007) ja ERRi ajakirjanduse kvaliteedi kõrgeima autasu, Valdo Pandi nimelise preemiaga (2008). **ER**

Lühidalt

● 13. septembril toimus Riias igaaastane Saksamaa ja Balti riikide välisministrite kohtumine. Eestit esindas eriesindaja Euroopa Liidu institutsioonide juures Matti Maasikas. Kõne all olid Balti riikide ja Saksamaa suhted, julgeolekukoostöö regioonis, välispoliitika väljakutsed ning Euroopa Liidu tulevik. Ühtlasi märkis kohtumine 25. aastat diplomaatiliste suhete taastamisest Saksamaa ja Balti riikide vahel.

● Valitsus otsustas kaotada 2020. aasta 1. jaanuarist kaitsevõime, prokuröride, politsei- ja piirivalveametnike eripensionid. Praegu saab eripensionid politseist 1800 inimest, kaitsevõime 750 inimest ja prokuratuurist 21 inimest. Kuna eripensione ei maksta samal erialal edasi töötades, motiveerivad need inimesi suhtelisel varases eas (alates 50. eluaastast) oma erialaselt töölt lahkuma.

● 7. septembril toimus Radisson Blue Hotel Olümpias Urkainas 25. iseseisvuspäeva auks korraldatud vastuvõtt. Ukraina suursaadik Viktor Kryzhanivky avaldas oma sõnavõtu Eestile ja Ukrainale sõpradele tänu toetuse eest Ukraina kriisi lahendamisel ning kinnitas, et kui Eesti peaks kunagi sarnasesse olukorda sattuma, on Ukraina toetus Eestile samamoodi garanteeritud. Vastuvõtul esinesid Estonia külalissolistid Ukrainast.

● 16. septembril vandusid 1. jala väebrigadi, toetuse väejuhatare logistikapataljoni ja Vahipataljoni sõdurid truudust Eesti riigile. Juuli alguses 1. jalaväebrigadis teenistust alustanud ajateenijate sõduri baaskursus kestis üksteist nädalat ja esmakordselt viidi seda tervet brigadi läbi uuendatud kujul. Kursuse eesmärk on õpetada ajateenijatele üksikvõitleja oskuseid ja treenida neid võimalikult kiiresti välitingimustes hakkama saama. Tulevased reservlogistikud andsid truudusevõetuse Ämaris toimunud pidulikult rivistusel.

● Septembri keskel saabusid Kreekast Eestisse Euroopa rändekava alusel vastu võetud kolm sõjapõgenike perekonda. Perekonda tulid vastu tugisikud ja nad liikusid edasi oma uutesse kodudesse Tartus, Haapsalus ja Põlvas. Eesti on tänaseks Euroopa rändekavaga vastu võtnud 60 sõjapõgenikku. 11. septembri seisuga on Euroopa Liidu riigid ümber paigutanud 4741 sõjapõgenikku, neist 3677 Kreekast ja 1064 Itaaliast. Türgist on pärast Euroopa Liidu ja Türgi lepet Euroopa Liidu riikidesse ümber asustatud 1583 inimest.

● 25 aastat tagasi, 20. augustil 1991 võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu vastu otsuse "Eesti riiklikult iseseisvusest". Vabariigi taassünni aastapäeval toimusid üle Eesti igasugused huvitavad kontserdid ja üritused. Tähtis päev algas Eesti lipu heiskamisega Pika Hermannitorni. Vabaduse platsile kogunes üle tuhande laulja kolmekümnest koorist ja ligi sada tantsijat kuuest tantsurühmast., kavas olid isamaalised laulud üldlaulupidude repertuaarist. Toompea lossi platsil toimus kontsert "Ei ole ükski ükski maa", kus esinesid tuntud eesti solistid.

● Täpsustatud andmetel suurenes Eesti sisemajanduse koguprodukt (SKP) 2016. aasta II kvartalis võrreldes eelmise aasta II kvartaliga 0,8 protsenti, teatas Statistikaamet. II kvartalis oli SKP jooksevhindades 5,3 miljardit eurot. Sessoonil ja tööpäevade arvuga korrigeeritud SKP suurenes II kvartalis eelmise kvartaliga võrreldes 0,5 protsenti.

Tore lõpetus suvele – noortevahetus

Saksa, Kreeka ja Eesti noored veetsid augustikuu lõpu Viljandimaal

Sellel aastal 21.–31. augustil toimus Viljandimaal Sammulis juba teist aastat järjest Erasmus+ rahvusvaheline noortevahetus, kus osalesid noored Saksamaalt, Kreekast ja Eestist. Projekti nimeks oli “Meie aja kangelased”.

Osa saksa noori osales juba teist aastat, kuid oli ka uusi nägusid. Eriti tore oli saksa noortel harjutada oma eesti keele oskust Eesti grupi liikmetega suheldes. Viimase oskus tuli tihti kasuks, avades suhtluse hoopis teise dimensiooni. Samuti said Saksa noored proovile panna eesti keeles kirjutamise oskust, tehes blogisse (<https://youngstercamp.blogspot.com>) sissekandeid.

Saksamaalt oli noori nii Münchenist ja selle ümbrusest kui ka Hamburgist ja Trierist, grupijuht oli Linda Blum. Kreekast osales kolmteist noort. Grupijuht oli Piret Suidt. Eestist võttis osa üheksa noort. Grupijuht oli Helena Kaasik.

Projektis kaasa lüües said noored teada palju uut ja huvitavat filmide tegemisest: stsenaariumi kirjutamisest, režiiist, montaažist. Samuti tutvuti näitlemise saladustega ning täiendati nii emakeele- kui ka võõrkeeleoskust koostöös teistest rahvustest noortega. Projekti ajal valmis neli lühifilmi. Filme ühendav teema oli projekti üldteema “Meie aja kangelased”.

Noorteprojekt toimus Erasmus+ Euroopa Noored programmi raames ja projekti esindas Eestis Tallinna Saksa Kultuuriinstituut. Projekti eestvedaja oli Piret Suidt, kes moodustas Kreekas kaks aastat tagasi noortegrupi, et tutvustada Kreeka noortele Eestit. Just kreeklaste soovil toimus ka selleaastane kokkusaamine Eestis.

Saksa noortegrupp kogunes Münchenis ja selle aasta Eesti noortegrupp Tallinnas.

Saksa noortegrupp saigi loodud kaks aastat tagasi, kui toimus meie esimene ühisprojekt koos Kreeka, Eesti ja Saksa noortega. Saksa-Eesti juurtega noortegrupi idee oli pakkuda noortele endile huvitavat osalemise kogemust rahvusvahelises projektis, kus tähtsal kohal oli eesti keele oskuse arendamine ning eesti kultuuri õppimine.

Müncheni Eesti Kooli õpetajana pean tõdema, et ka vanematele eesti lastele, kes enam pühapäeva Eesti koolis ei käi (alates 15. a), on vaja keeleoskuse püsijäämiseks huvitavaid projekte, mille kaudu säilib nende side Eestiga ning mis annaks noortele endile võimaluse midagi ära teha.

Enne Sammulisse sõitu kohtusid grupiliikmed omavahel mitu korda, et projekti ettevalmistustesse kaasata lüüa. Projekti ettevalmistusaeg oli neli kuud, selleks tuli noortel aega leida oma tavapärase koolitöö ja tegemiste kõrvalt. Suur kiitus noortele, et nad selle aja ikka leidsid!

Tänane toetus eest Eesti Ühiskonda Saksamaa Liitvabariigis, samuti haridus- ja teadusministeeriumi, kes koostöös Eesti Instituudiga saksa-eesti juurtega noorte osalemist toetasid.

Tänan kõiki saksa noori ja nende vanemaid, kes andsid ühiselt oma panuse laagri õnnestunud toimumiseks.

Kohtumiseni järgmistes laagrites!

Linda Blum

Müncheni Eesti Kooli õpetaja ja noortevahetuse “Meie aja kangelased” Saksa grupijuht

Noortevahetuse projektis osalenud noored.

Foto: Mikk Rosin

Räätsamatk Soomaa rabas tekitas suurt elevust. Fotod: Piret Suidt

Filmivõtete ettevalmistused täies hoos.

Noortelaagrist kirjutab 14aastane Henri Blum Münchenist

Sellel aastal toimus juba teist korda noortevahetus, kus ka mina osalesin.

Sammulisse saabusime me 21. augusti õhtul. Peale õhtusööki tutvustasid grupijuhid ja töötoa juhendajad ennast noortele. Üheskoos vaadati üle ka reeglid.

Töötubasid oli meil selle aja jooksul kolm. Esimene töötuba kestis kokku kolm päeva. Seda viis läbi Magdalena Haftner, kes oli kohale tulnud Viinist.

Magdalenaga me õppisime teema erinevaid näoilmeid, mida me saime siis oma lühifilmides jooksvalt praktiseerida. Samuti õpetas ta meile, kuidas ennast kaamera ees vabalt tunda.

Teine töötuba oli meil koos Jaan Kontkariga. Tema töötoast saime vajalikud eelteadmised filmimisprotsessist ning kogu filmimise juurde käiva info.

Kolmanda töötoa viis läbi Mikk Rosin, kes jagas meile teadmisi filmi montaažist.

Noorte seas tekitas elevust ka droon, millega sai kohapeal filmida.

Pärast kolm päeva kestnud teoreetilisi töötubasid hakkasime peale praktilise poolega – filmimisega.

Noored jagasid end gruppidesse ja algasid filmi ettevalmistused.

Jagati omavahel tööülesanded, kes mille eest filmimise juures vastutab. Mõnel grupil tekkisid ka väikesed probleemid, kuna ei leitud sobilikke

näitlejaid. Aga lõõgastavate pauside ajal saime ujuda ja päikest võtta.

25. augustil sõitsime bussiga Viljandisse Pärimusmuusika aita, kus toimus töötuba Eesti pillidest. Lõunal sõitsime bussiga edasi Soomaa-le, kus toimus väike räätsamatk. Osa kreeklasi polnud varem kunagi rabas käinud. Laudteel käies torakas kreeklastele silma metsas kasvavad seened. Osa kreeklasi sattusid sellest nii elevusse, et kohe karjusid: “Vaadake, seened!”

Õhtul oli eestlaste õhtu, kus noored tutvustasid Eesti kultuuri ja kombeid kreeka ja saksa noortele. Väga lahe oli eriti see, kui pidi kokku lugema naljakaid eestikeelseid sõnu, näiteks vanapagantagavararahapada.

Järgmine päev oli kreeklaste õhtu, ka neil oli lahe pidu. Kreeka noored kostitasid noori maitsvate kreeka söökidega, nagu oliivid, kreeka salat, frititud suvikõrvits jms.

Saksa noored pakkusid teistele omakorda huvitavaid maitseelamusi kartuli knödl'ite ja kaiserschmarrn'i näol.

Samuti toimusid ka kangelase teemaatilised töötoad. Noored pidid plakati peale koostama oma kangelase. Samuti tuli meediaväljavõtetest leida üles päeva positiivsed ja negatiivsed kangelasid ning kommenteerida oma valikut ka teistele.

Noortevahetus oli tore lõpetus suvele. Ootan juba huviga järgmisi noortevahetusi.

Henri Blum

Kommentaar: Mis mulle noortevahetuses meeldis?

Mulle meeldis noortevahetus, sest seal saime kokku vanade tuttavatega, keda teadsime juba eelmisest kohtumisest. Tore oli suhelda noortega teistest riikidest ning nende kultuuridest rääkida.

Me õppisime ka palju uusi viise, kuidas filmida ja pärast filme kokku lõigata. Me tegelesime ka väga erinevate ettevõtmistega, näiteks käisime rabamatkal, ujusime ja osalesime erinevates töötubades.

Ma olen kaks aastat juba selles projektis osalenud ja tuleksin igal juhul kolmandat korda uuesti. Kogu projekt oli väga lõbus ja huvitav.

Diny Delphinette Arusaar, osavõtja saksa grupist

Kooliaasta Hamburgi Eesti Koolis

Laupäeval, 3. septembril alustas Hamburgi Eesti Kool uue õppeaastaga. Nagu tavapäraselt toimub ka sel aastal õppetöö Hamburgi Soome Meremeestekirikus. Oleme pikaajalise suurepärase koostöö üle väga uhked.

Esimesel koolipäeval said kokku igas vanuses lapsed, noored ja lapsevanemad. Lauildi Entel-Tenteli laule ning saadi üksteisega tutvaks. Kõik kooli alustajad said kingituseks Eesti Kooli mapid ning asusid usinasti esimesi ülesandeid lahendama. Koos meisterdati esileht n-õ mina-pildiga ning täideti küsimustik iseenda kohta. Samal ajal mängisid lapsevanemad Eesti lauamänge ning nii see esimene koolipäev koos lõbusalt aega veetes mööduski.

Käesolev õppeaasta algas ka mõne muudatusega – uueks juhatajaks sai Kristi Grünberg, kes Ave Valsilt teatapulga üle võttis. Ave koolitööst päris eemale ei jää ning tegeleb edasi noorte õpetajana.

Noortele alates 13. eluaastast pakume sel õppeaastal võimalust osa võtta e-õppe-kohvikust. Nii saavad kõik soovijad kaasa teha interaktiivsetel Eesti ajaloo ja maateadmise kursustel internetis, mida pakub Eesti Haridusselts.

Uuenduseks on seegi, et sellest õppeaastast hakkame koos käima kord kuus. Kuna elu läheb aina kiiremaks ja lastel aina rohkem stressi nii tavapärase kooli kui ka hobidega, annab see suurema võimaluse ikkagi kord kuus kohtuda ning koos toredalt eesti keelt

õppida ja harjutada ning eestikeelses keskkonnas midagi ette võtta.

Õppetöö toimub tavapäraselt neljas rühmas: mudilased, lasteaia- rühm, noorem kooliklass ja vanem kooliklass/e-õppe-kohvik. Tunniplaanis on eesti keel ja käeline tegevus ning muusikaõpetus ja tegevusgrupp neile, kes laulda ei soovi.

Õpetajad on Triin Engelke, Reet Meyer, Susan Lahesalu ja Ave Vals.

Kui tekkis huvi Hamburgi Eesti Koolist osa võtta, võib alati kirjutada (kristi_grynberg@hotmail.com), tulla ise kohale või meie tegemisi uurida Facebooki keskkonnas.

Koolipäevad: 1. oktoober – ekskursioon Hamburgi väljarändajate muuseumisse; 5. november; 3. detsember. Jõulupidu 10. detsembril.

Hamburgi Eesti Kooli pere esimesel koolipäeval, 3. septembril.

Koolipäev algab kell 10.45 ja lõpeb 14.00.

Koht: Suomalainen merimieskirikko (Die Finnische Seemannsmission in Hamburg)

Ditmar-Koel-Str. 6, 20459 Hamburg (U3 Landungsbrücken)

Kontakt: Kristi Grünberg
e-post: kristi_grynberg@hotmail.com
Kristi Grünberg

“Röövlid peitsid kindlusesse kulda ja Venemaale sai läbi suurte väravate”

Muljeid Müncheneri Eesti Kooli õppelaagrist Ida-Virumaal 15.–17. augustil 2016

Seitsmes Müncheneri Eesti Kooli suvelaager tutvustas meile piirilinna Narvat, Ida-Virumaa looduskaukeid paiku ning tööstuspiirkondade minevikku ja tänapäeva. Hermannil kindlust, Narva-Jõesuud ja Sinimägede muuseumi külastades kuulsime palju huvitavat Eesti lähema ja kaugema ajaloo kohta. Suuremad koolilapsed said ülesandeks kirjutada igast laagrisündmusest väike kokkuvõtte. Käesolevas ülevaates ongi kokku kogutud laste muljed ja täiendatud neid faktidega, mis jäid lastel kirja panemata.

Kõigepealt avaldab kogu koolipere tänu meie suvelaagrite staažikale korraldajale Linda Blumile, kes otsis meile välja suurepärase õomaja Aluoja puhkekeskuses ning organiseeris ekskursioonid. Suur aitäh Lindale, et meie tihe laagriprogramm nii ilusti sujus.

Narva – Hermannil kindlus ja linnaekskursioon

Kohtusime Narva kindluses, kus lastele oli korraldatud aardejaht. “Meile meeldis väga aardejaht, sest me pidime kõik ise tegema. Giid rääkis meile legendist, et röövlid peitsid kulda kindlusesse ja ühel päeval rüütel leidis kulda. Tema jaoks kuld aga polnud tähtis, mispärast ta viskas selle ära. Siis algas meie aardejaht läbi lossi. Lõpuks lapsed jõudsid lossi hoovi, kus oli vanal ajal turg. Lapsed leidsid nurgast koti müntidega, millega sai asju turu peal osta.”

Kui ostud Põhjaõue turul tehtud, tutvusime giidi saatel Narva südalinnaga ja piirirajatistega ning jalutasime promenaadil. “Meie giid rääkis meile, et vanasti sai Venemaale läbi suurte väravate, aga tänapäeval on see koht teistsugune kui vanasti. Jalutuskäik promenaadil meeldis meile ka. Saime ka jäätist, mis oli äge!” Äratundmisrõõmu pakkus raekojas välja pandud sõjaeelse Narva makett, mille saamisloost jutustavat filmi “Paberist linn” (režissöör Jaak Kilmi) olime vaadanud Müncheneri eestlaste selleaastasel vabariigi aastapäeva peol.

Narva-Jõesuu – möödunud aegade hiilgus ja liivarand

“Külastasime Narva-Jõesuud, kus meile ajaloo räägiti. Siis me läksi-

me merre ujuma. See oli väga lahe! Me ehtasime ka liivalossi. Mõnda ka mööda rannikut jalutama.” Kuna oli soe suveilm, kippusid lapsed kohe randa. Jalutasimegi giidi saatel mere äärde ja Narva jõe suudmesse ning kuulasime lugusid kuurortlinna endistest aegadest. Lapsed hullasid pigem lainetes ja ehtasid võidu liiva-kindlusi.

Eesti kaevandusmuuseum

“Kaevandus oli laagri parim osa, sest see oli huvitav ja põnev ja me õppisime palju asju. Giid näitas meile kaevandust ja masinaid. Sõitsime ka rongiga. Kaevanduses ei tahaks töötada.” Allmaaretk endistes kaevanduskäikudes andis hea ülevaate põlevkivi kaevandamise ajaloo, tehnoloogiast ja masinatest ning näitas ehadalt maaluse töö karme tingimusi. Endise kaevuri juhendamisel täiendasime ka oma eesti keele sõnavara – nüüd teame näiteks, mis on kaadur ja kes on läbistaja.

Kohtla-Järve ja Jõhvi, Ontika paekallas ja Toila-Oru park

Lausvihmas sõitsime bussiga läbi endiste ja praeguste tööstuspiirkondade ja nägime, mis on viimasel ajal muutunud Kohtla-Järve ja Jõhvi linnapildis. Vaatasime alla kõrgelt paekaldalt ja tegime tiiru Toila-Oru pargis. Kuna lapsed vihmaga bussiaknast palju ei näinud, on nad oma muljetes maininud ainult, et “ekskursioon kippus pikaks venima, aga Toila-Oru park oli ilus. Ilm oli kahjuks väga kole”.

Kontsert ja ühislaulmine Mari Kalkuniga

Õhtul tuli meile külla laulja ja rahvapillimängija Mari Kalkun. Lisaks omaloomingulistele lugudele tutvustas ta lastele regilaulu eripärasid ja tegi koos kooliperega mitu ühislaulu. Muusikat kuulasid huviga eelkõige meie pisemad lapsed. Mõnel jätkus hoolimata pikast ja väsitavast päevast veel jõudu tantsugi lüüa.

Vaivara Sinimägede muuseum

Laagri lõpetasime Sinimägede muuseumis, kus lisaks ajaloo teemadele räägiti palju elust Ida-Virumaal nõukogude ajal ja tänapäeval. Ka lastele

Müncheneri Eesti Kooli lapsed Hermannilinnuse juures.

Fotod: Amir Zoller

Supelsakste vanker Narva-Jõesuus.

Eesti kaevandusmuuseumis Kohtla-Nõmmel.

jäi sealt nii mõndagi meelde: “Sinimägede ekskursioon meeldis mulle väga, kuna giid tegi selle minu jaoks väga huvitavaks ja kaasaelavaks. Giid rääkis väga huvitavalt eesti-vene suhetest enne Teist maailmasõda kui ka tänasel päeval. Meelde jäi ka see, kui muuseumis sai päris Kalašni-

kove katsuda ja proovida. Meeldis ka muuseumis näidatud film. Meelde jäi ka huvitav jutt Teisest maailmasõjast Saksa nn Idavalli varukaitseliinist, nn Tannenbergi liinist.”

Pärast lõunasööki Sinimäe uue kooli sööklas asusid koolipere jälle teele oma suvekodusse üle Eesti.

Lisaks ekskursioonidele ja ühiste mängudele jääme meenutama Aluoja puhkekeskuse sõbralikku peremeest ja tema maitsvaid koduseid toite. Unustada ei saa ka sooja sauna, mis muutis hubaseks ka kõige vihmased öhtud.

Kaja Ziegler

Kölni Eesti Kooli pere esimesel koolipäeval. Kölni Eesti Koolis alustavad sel hooajal õppetööga 41 õpilast ja 7 õpetajat. Lapsed said kingituseks kooli logoga kotid, mille sees oli Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt saadetud eesti keele töövihikud.

Foto: Heiko Schmauck

Infot eesti koolide kohta

Müncheneri Eesti Kool

Koolipäevad: 8. oktoober; 22. oktoober – MEKi 10. juubel. Külla tuleb Leelo Tungal. Plaanige koolipäevaks terve päev.
12. november; 26. november; 17. detsembril piparkookide meisterdamine. 3. detsembril Müncheneri eestlaste jõulupidu kl 16.00 Evang. Dankeskirche, Keferloherstraße 70, 80807 München.
Koolipäevade algus 10.30
Koht: Mütterladen Giesing e. V. Rißbachstr. 12, 81539 München
www.muetter.de
Kontakt: Karin Ladva-Zoller
e-post: karinlz@web.de

Kölni Eesti Kool

Koolipäevad: 02. oktoober, 13. november. Koolipäev algab kl 11.00 ja lõppeb 14.00 Köln-Wahn. 17. detsembril kell 13.00 Bonn Anabergis koos sellele järgneva kooli jõulupeoga.

Koht: Pfarrheim Aegidius, Heidestr. 14, 51147 Köln-Wahn
Kontakt: Karin Schmauck
e-post: Karin@Schmauck.de

Berliini Eesti Kool

Koolipäevad: 15. oktoober; 29. oktoober, 12. november; 26. november.
Koolipäev algab kell 10.15.
10. detsembril toimub jõulupidu.
Koht: Mehringdamm 114, Berliin
Kontakt: Aira Paschke
e-post: berliini.eesti.kool@googlemail.com

Frankfurdi Eesti Huvikool-Klubi

Frankfurdi Eesti Kool jätkab sügisel oma tegevust draamastuudiona Eha Salla eestvedamisel.
Kontakt: Eha Salla
e-post: ehasalla@hotmail.com

Hamburgi Eesti Kool

Info kõrvallehel asuvas artiklis.

Kuidas mäletada?

Okupatsioonide muuseumi uus ekspositsioon

“Ma usun, et see kaunis maja, millele üks eesti perekond pühendas kõik oma sääst, sest proua Ritso ei põgenenud Eestist mitte kuldkohver käes, vaid ta lahkus oma teadmistega, mis tal olid Tartu Ülikoolist ja mida ta täiskasvanud põgenekelaagris Saksamaal. Ma mõtlen, et niisuguste säästude ja niisuguse ohvrimeelega loodud maja peab teenima vabadust. See on meie vabaduse maja ja ta peaks meile meenutama vaid ühte – kui nõrk ja habras on piir vabaduse ja vabaduse vastaste vahel.” /President Lennart Meri Okupatsioonide muuseumi hoone avamisel 2003. aastal./

Kuidas teenida vabadust? Kuidas mõista, et vaba riik ja rahvas ei ole enesestmõistetavad, vaid väga oluline väärtus – saavutatud meie isade-emade, vanaemade-vanaisade tohutu töö, vastupanu ning kannatuste hinnaga. Tõenäoliselt ei saa vabadust mõista rääkimata kannatustest Eesti lähiajaloo. Need on justkui mündi kaks poolt, mis käivad alati kokku.

Okupatsioonide muuseumi plaan kõneleda tulevikus lisaks lähiajaloo toime pandud inimsusevastaste kuritegudele ka vastupanust, taastumisest ja vabadusest on tekitanud palju küsimusi. Levib hirm, et muuseum kaotatakse või hävitatakse. Nii see kindlasti ei ole.

Muuseumi uues ekspositsioon on mitmekordistub okupatsioonidele ja vastupanule pühendatud ala. Lisaks oluliste esemete eksponeerimisele keskendumise uue püsinäituse loomisele ka inimeste isiklike lugudele ja tunnetele.

Okupatsioonide muuseumi uut ekspositsiooni hakatakse kuraatorite loodud visiooni järgi ehitama 2017. aastal ning see valmib 2018. aastal. Uus püsinäitus hakkab koosnema viiest teemast ning iga osa eest vastutab üks kuraator. Ekspositsiooni kureerivad Martin Andreller, Maarja Merivoo-Parro, Uku Lember, Aro Velmet ja Daniel Vaarik.

Usume, et meie ülesanne on lisaks teadmistele anda edasi ka isiklike kogemusi – millist mõju avaldab küüditamine, vangilaager või totalitaarse süsteemi juurutamine indiviidile ja ühiskonnale. Seepärast algabki muuseumikülastaja teekond loomavagnisse sisseastumisega, millega enam kui 30 000 eestimaalast möödunud sajandil oma kodudest kisti.

Inimsusevastastele kuritegudele pühendatud ekspositsiooni osa ilmestavad lisaks küüdivagnile veel vangilaagritest ja vanglatest kõnelev näitus, äärmiselt kõnekad esemed nagu näiteks Hans Luige Siberis kantud puhvaika ning Ilse Kotteri Siberis kirjutatud päevikud. Samuti kajastatakse rahvusvahelise teekonna toime pandud kuritegusid, aga ka tagasiteed Siberist ja sellega kaasnenud raskuseid.

Pärast inimsusevastaste kuritegudega tutvumist astub külastaja ruumi, mis kõneleb 1944. aasta põgenemisest ning sellega kaasnenud raskustest.

Suure põgenemise käigus lahkus Eestist ligikaudu 70 000 eestlast, kelle roll eestluse hoidmisel ning Eesti riigi taastamisel oli märkimisväärne. Mida tähendas ohtlik teekond Rootsi või Saksamaale? Kuidas eestlust hoida, eksiilvalitsusi loodi ning kultuuritraditsioone säilitati? Kõik need lood kõnelevad meie sitkest vaimust ja tohutust tahtjõust.

Väliseestlaste saatust kirjeldavast ekspositsioonist suundub külastaja tagasi raudse eesriide taha jäänud Eestisse.

Nii kirjutab Riina Leevald oma mälestustes Siberist koju pöördumisest: “Kui juhtub see kõige hullem, siis juhtub: inimene harjub ära, õpib kuidagi elama. Need, kes Eestisse jäid, olid aga pideva hirmu all, nägid sõda ja küüditamist kõrvalt.” Seepärast usume, et muuseumi ülesanne on tulevikus lisaks otsestele inimsusevastastele kuritegudele rääkida ka sellest, kuidas totalitaarset režiimi

juurutati ning kuidas eestlased sellele vastu seisid. Tuleb rääkida propagandast ja tsensuurist, jälgimisest ning hirmust, mis iseloomustasid elu kodumaal, aga ka kohanemisest. Sest kõigele vaatamata olid eestlased väga leidlikud oludes, kus midagi saada polnud ning „suur vend“ kõiki me samme jälgis. Ja mis kõige olulisem, me panime vastu! Olgu vastupanuvormiks siis metsavendlus, kooliõpilaste lendlehed või paksude kardinataga jõulude tähistamine.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et okupatsioonide ja vastupanu alane püsinäitus hakkab kajastama kolme elusaatust, mis Eesti lähiajalugu ilmestavad. Üks neist radadest oli väga lühike ja ränk, teised võisid esmapilgul tunduda helgemad, aga olid neilgi omad konarused, hirmud ja südamevalud. Lisaks muuseumi peamajas asuvale ekspositsioonile aitavad muuseumi sõnumit edasi kanda ka Pagari tänaval asuvad KGB kongid, mis avatakse külastajatele juba järgmisel aastal. Kongide fookus on suunatud Nõukogude repressioonide kajastamisele. Kongide näol on tegemist omamoodi vaikiva ja vahetu tunnistajaga, mis kõneleb iga oma seinapooriga seal aset leidnud inimõiguste ränkade rikkumistest.

Kui külastaja on tutvunud okupatsiooni ja vastupanu alase ekspositsiooniga, liigub ta edasi muuseumi kolmandale korrusele, kus räägitakse iseseisvuse taastamisest. Kuidas hargnesid sündmused nagu Hirvparagi miitingud, Balti kett, öölaulupeod, kuidas hakati üles ehitama demokraatlikku riigikorda ning milliseid takistusi sel teel on tulnud ületada? Külastaja saab kõikidele neile küsimustele muuseumist vastuse.

Muuseumi meeskond, uue ekspositsiooni kuraatorid ning mitmed ajaloolased, etnoloogid, kodanikuühenduste vedajad ja teised, kes on meile jõu ja nõuga abiks olnud, usuvad, et just selline külastaja teekond võimal-

Küüditamist kajastava ekspositsiooni osa. (illustatsioon)

Eestit lahutava raudse eesriide. (illustatsioon)

dab nii tulevaste põlvkondadel, kui ka Eestit külastavatel turistidel mõista, kui habras on vabadus ning milliseid raskusi oleme seljatanud vabaduse taastamiseks. Vabadus elule, sõnavabadus, aga ka vabadus kodumaa randa külastada – kõik need on vabadused, millest muuseumi viimane osa kõneleb, pannes külastaja mõtlema, kuidas igaüks meist peab vabadust hoidma ja selle eest seisma.

Eelmisel aastal olid vaid 10% muuseumi külastajatest eestimaalased, mis tähendab ligikaudu 2000 inimest aastas. Et inimesi muuseumisse tuua, peame me muutma viisi, kuidas me lugusid räägime. See ei tähenda ideoloogilist suunamuutust, me ei pelga rääkida rasketel teemadel ega keerulistest aegadest nii nagu need on olnud. Aga me peame klaasi taga olevatelt esemetelt “tolmu ma-

ha pühkima” ning kajastama ka eesti inimeste lugusid, mis neile esemetele hinge annavad. Usume, et selline lähenemine võimaldab meil nii tulevastele põlvkondadele kui ka Eesti sõpradele meelde tuletada, et midagi nii “igapäevast” nagu vabadus, on tegelikult suur väärtus. Ja selle säilitamiseks nimel peab igaüks meist iga päev pingutama.

Muuseumi uue püsiekspositsiooni loomisega kaasneb ka põhjalik uurimustöö. Seoses sellega kutsume üles saatma muuseumisse fotosid, dokumente ja mälestusi II maailmasõja aegsest põgenemisest ning hilisemast elust paguluses. Kui ka Sina soovid oma loo muuseumile kinkida, võta ühendust muuseumi näituste juhi Sander Jürissoniga: tel: 668 0250 või sander@okupatsioonide.ee.

Muuseumi meeskond

Eesti riigipea Tõnis Kindi sünnist möödus 120 aastat

17. augustil möödus 120 aastat Eesti Vabariigi valitsuse eksiilis peaministri presidendi ülesannetes Tõnis Kindi sünnist. Sel puhul korraldas MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum mälestustalitusele Metsakalmistul Tõnis Kindi haual ja maaeluministeriumis esitleti postmarki.

Tõnis Kind (Kind) sündis 17. augustil 1896 Paasioja talus Taevere vallas Viljandimaal. Ta puutus maast-madalast kokku talutööga ja õppis seda armastama. Lõpetanud Vastsemõisa Epra algkooli, Taevere Kase vallakooli ja Suure-Jaani kihelkonnakooli ning Tartu realkooli, asus ta 1916. aastal õppima Moskvasse evakueeritud Riia Polütehnikumi ehitusosakonda, kuid mobiliseeriti Vene armeele. 1917. aastal oli ta väljaõppel Tsaritsõnis ja lõpetas Moskvas lipnikkursuse, teenis seejärel Moskvas ja Peterburis ning oli Transilvaanias rindel. 1918. aasta algusest tuli ta Eestisse Viljandis moodustatava 2. Eesti jalaväepolgu koosseisu. Kui rahvusväeosaadeti Saksa okupatsioonivõimude poolt märtsis laiali, siis asus Tõnis Kind õppima agronoomiat Riias avatud Balti Tehnikaülikooli põllumajandusosakonda ja astus korporatsiooni Vironia.

Korp! Vironia liikmed astusid in corpore loodavasse kaitsevähki, et kaitsta noore Eesti Vabariigi iseseis-

vust. Tõnis Kind teenis Vabadussõja ajal laiarööpmelisel soomusrongil nr. 2 alates 11. detsembrist 1918. Ta oli kuulipildujate komando noorem ohvitser, seejärel ülem, veebruarist maini 1920 aga soomusrongi ülema kohusetäitja. Ta lahkus teenistusest omal soovil mais 1920 leitnanti aukraadis. Tõnis Kind koostas koos kaasvõitleja Edvin Reinvaldtiga raamatu “Laiarööpmeline Soomusrong Nr. 2 Vabadussõjas” (Lund 1972). Pärast Vabadussõda jätkas Tõnis Kind õpinguid Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas ja täiendas end 1924. aastal Taanis, Norras ning Rootsis, agronoomieksamid sooritas ta 1927. aastal. Kind oli aastast 1924 Põllumajandusliku Raamatupidamise Talituse abijuhataja ja aastast 1928 juhataja. 1932 sai temast Põllutöökoja abi- ja tegevdirektor, 1936 aga direktor. Ühtlasi oli ta 1938–1940 Riigivolikogu liige ja põllumajanduskomisjoni esimees, kuuludes erakondlikult Põllumeeste Kogudesse.

Nõukogude okupatsioonija alguses oli Tõnis Kind üks neist, kes kandideeris kommunistide juhtimisel moodustatud Eesti Töötava Rahva Liidu vastaskandidaadina Riigivolikogu valimistel. Tõnis Kind kustutati aga okupatsioonivõimude nõudel kandidaatide nimekirjast, kuna tema valimisplatvorm oli “Eesti rahvale kahjulik”, sellest ringkonnast osu-

Tõnis Kindi portreega postmark on 16. Eesti Vabariigi riigipeade sarjas.

tus valituks kommunist Oskar Sepre. Esimese nõukogude okupatsiooni ajal pidas Tõnis Kind isatalu Paasiojal. Ta pääses 14. juunil 1941 küüditamisest, kuna ei viibinud parajasti kodus, kui teda otsima tuldi. Saksa okupatsiooni ajal oli Kind lühikest aega Eesti Oma-valitsuse turukorraldusvalitsuse juhataja, vallandati aga lahkkelide pärast okupatsioonivõimudega. Seejärel pidas ta jälle isatalu.

1944. aasta 22. septembril lahkus Tõnis Kind Põõsaspea sadamast väikese kalapaadiga Rootsi, tema abikaasa koos kahe pojaga oli juba augustis Saksamaale läinud. Esialgu oli ta ametis Ultunas põllumajandusülikooli ökonoomiainstituudi juures arhiiviasistendina, 1949. aastal sai ta agronoomikoha Stockholmi läänis.

1951. aastast kuni pensionile jäämiseni 1975. aastal oli ta põllumajanduse uurimisinstituudi (Jordbrukets Utredningsinstitut) teaduslik kaastöölaine. Tõnis Kind oli valitud Rootsi Maaregioonide Arendamise Seltsi (Sällskapet för Landsbygdsutveckling) auliikmeks. Ametitöö kõrval oli Tõnis Kind aktiivne pagulastegelane. Ta oli 1950. aastast Vabade Eestlaste Põllumajandusliidu juhatuse liige ja üle 20 aasta esimees, hiljem valiti auesimeheks, samuti valiti ta 1982 Eesti Agronoomide Seltsi Rootsis auliikmeks. 1957. aastast oli ta ajalehe “Teataja” peatoimetaja. Ta oli üks Eesti Rahvusnõukogu asutajaid ja selle esimees aastatel 1971–1975.

Tõnis Kind oli aastatel 1953–1963 Eesti Vabariigi Valitsuse eksiilis põllutöominister ja sõjaministri kohusetäitja, peaministri asetäitja 1963–1970 ning peaminister presidendi ülesannetes alates 23. detsembrist 1970. Tõnis Kind astus oma ametikohalt tervislikel põhjustel tagasi 1. märtsil 1990. Nii on Tõnis Kind olnud kõige pikemat aega Eesti riigipea. Ta suri 5. jaanuaril 1991 Örnköldsvikis ja maeti Stockholmi Metsakalmistule. Tõnis Kindi tegevust on tunnustatud 1938. aastal Eesti Punase Risti III klassi teenetemärgiga, 1966. aastal Eesti Rahvusfondi teenetekuldmärgiga, 1983. aastal Eesti Välisvõitluse Fondi stipendiumi ja Poola Taassün-

ni Ordeniga. 17. augustil 2013 maeti Eesti Vabariigi valitsuse eksiilis peaminister presidendi ülesannetes Tõnis Kind ja tema abikaasa Magda Kind (10.10.1906–05.01.1991) ümber Tallinna Metsakalmistule.

Tõnis Kindi portreega postmark on kuueteistkümnend Eesti Vabariigi riigipeade sarjas. Selle, nagu ka kõik teised sarjas ilmunud margid on kujundanud Lembit Lõhmus. Koos margiga anti välja ka esimese päeva erimümbrik (FDC).

Maaeluministeriumis toimunud esitlusel tervitas kohaletulnud minister Urmas Kruuse. Ta rõhutas, et valitsuse eksiilis moodustamisel Oslos 1953. aastal oli Tõnis Kind põllutöominister. Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli mesindusõpetaja Marje Riis rääkis pikemalt Tõnis Kindi eluteest, rõhuasetusega tema tegevusel põllumajanduses, eriti aga mesinikuna. Tõnis Kindi tähtsat rolli meie ajaloos rõhutasid viimase valitsuse eksiilis riigisekretär Katrin Nyman-Metcalf ja kirjanik Enn Nõu, poeg Oole Kind jagas kohalviibijatega isiklike mälestusi isast. Riigipeade sarjast on veel tulemas kolm postmarki: 2018. aastal esitletakse Toomas Hendrik Ilvese ja Arnold Rütli portreedega postmarke, kelle portree on aga järgmisel, 2017. aastal esitletaval postmargil, see selgub loodetavasti juba õige pea. **Peep Pillak**

Jüri Arrak oma maaliga "Vastandid".

Eesti kunstnikud toetavad maailmakoristamist

Teeme Ära Sihtasutus avas koos Haus Galeriiga erilise näituse ja rahvusvahelise heategevusoksjoni, kus 35 tuntud Eesti maalikunstnikku aitavad koguda raha 2018. aastal toimuva üleilmse Teeme Ära koristuspäeva korraldamiseks.

8. septembril Riigimetsa Majandamise Keskuses (RMK) avatud heategevusliku näitus-oksjoni tulu annetakse Teeme Ära Sihtasutuse poolt juhitava ülemaailmse koristuspäeva heaks, mis toimub 2018. aasta 8. septembril. Koristuspäeval osaleb korraga 150 riiki ning sellest saab Eesti Vabariik 100 üks rahvusvahelisi tähtsündmuseid. Juba täna on Teeme Ära kasvanud rahvusvaheliseks kodanikuliikumiseks, mille tegevustes on kaasa löönud üle 16 miljonit osaleja.

Oma tööd on oksjonile esitanud näiteks Jüri Arrak, Toomas Vint, Laurentsisus, Mall Nukke, Jaan Elken, Tiina Tammetalu, Kamille Saabre jpt. Näha saab 50 maali, millest mitmed on valminud spetsiaalselt Teeme Ära toetamiseks.

Näitusel kõnelevad kunstnikud kaasa ühiskonna jaoks olulistel keskkonnanahoiu teemadel ja jagavad läbi loomingu oma nägemusi puhtast maailmast. Eesti maalikunstnike töödest kümme on eksponeeritud RMKs ning suurem osa on välja pandud Haus Galeriis.

"Viimased aastad Teeme Ära toimikonnas on andnud mulle kindluse, et ka ühest väiksest teost sõltub väga palju. Iga kunstniku ja kunsti ostja panus on seega ülioluline. Ka liblika tiivalööök võib muuta maailma ning iga väiksemgi panus võib lükata käima suured protsessid," rääkis Teeme Ära üks algatajatest ja Teeme Ära Sihtasutuse juht Eva Truuverk.

Haus Galerii juht Piia Ausman lisas, et näituse külastamine, oksjoni osalemine ja teoste ostmine üleilmse koristamisepäeva toetuseks on emotsionaalne märk sellest, et me hoolime.

Maale on võimalik osta ka internetipõhises oksjonikeskkonnas www.haus.ee/oksjon kuni 8. oktoobrini 2016. **ER**

Eesti sõprade võidukas tiim 11. septembril ümber Alsteri jooksul Alsterlauf Hamburgis.

Juba traditsiooniks saanud osalemine Alsterlaufil

11. septembril startis juba 7. korda EASi Hamburgi esinduse eestvedamisel 10 km pikkusel ümber Alsteri jooksul Eesti ja eesti sõprade jooksugrupp.

Jooksurajale suundus 14 Eesti särke jooksjat, kelle seas oli nii Saksamaal tegutsevaid Eesti taustaga ettevõtjaid, Saksa äripartnereid ja ajakirjanikke kui ka muul aktiivsel viisil eesti-saksa sidemeid arendavaid välejalgu. Teiste seas löi kaasa värske Eesti Vabariigi kultuuriaatašee Berliinis Merit Raju.

Peale jooksu jätkus mõttevahetus Soome saunas, kus Rainer jagas nõuandeid sportlike tulemuste parandamiseks ja Ave eestvedamisel katsetati idamaiseid iluvõtteid,

mis pidavat tagama igavese nooruse. Traditsiooniliselt oli Valdur kaasa toonud ehtsad eestimaised kasvihad. Hoogsale higistamisele ja vihtlemisele pakkusid leevendust nii eesti õlu ja siider kui ka Külli osavad massöörikäed. Hiljem arutleti seksioonides ärilistel, poliitilistel ja ühiskondlikel teemadel.

Sellel aastal püstitati EASi Hamburgi tiimis uus 10 km rekordtulemus (37 : 10) mida hoiab nüüd enda käes Rainer Deifel Frankfurdist. Lisaks sai nii mõnigi jooksja kirja isikliku rekordi!

Suur tänu nii jooksjatele, kaasalajatele kui ka aktiivsetele abilis-tele Irale, Tiinale ja Küllile! Botas porri! **Ave Vals, Riina Leminsky**

Merit Kopli: niisama tiksuma ma ei hakka

Intervjuu Eesti kultuuriaatašeeaga Berliinis

Augusti keskel lõppes Berliinis kultuuriesindajana töötanud Harry Liivranna ametiaeg. Järgneval viiel aastal aitab Eesti kultuuri Saksamaale vahendada kauaaegne Postimehe peatoimetaja Merit Kopli. Saame temaga tuttavaks.

Olete üle kümne aasta juhtinud ajalehte Postimees. Usutavasti Saksamaal pakub kindlasti natukene teistsuguseid väljakutseid. Mis on Teile eesmärgid ja plaanid uuel ametikohal?

Olen ambitsioonikas inimene ja plaanid on mul suured, niisama tiksuma ma Berliinis ei hakka. Pühendun 100 protsenti. Prioriteetseks on praegu 2017. aasta ELi eesistumise ja 2018. aastal tähistatava vabariigi 100. sünnipäeva pidustuste organiseerimine Saksamaal. Tundub, et aega ju veel on, aga tegelikult on praegu juba väga-väga kiire. Need on mahukad ettevõtmised ning soov on teha üritusi, mis silma paistavad ja meelde jäävad.

Samaaegselt on vaja tegeleda ka väiksemate üritustega ja leida Eesti kultuurivaldkonnas tegutsejatele Saksamaal partnereid.

Mida iganes ma teen, ei unusta ma, et esindan siin Eestit, oluline on jätta Eestist hea mulje.

Kirjeldage oma seniseid sidemeid Saksamaaga.

Õppisin saksa keelt praeguses Kadrioru Saksa Gümnaasiumis alates esimesest klassist ja Tartu Ülikoolis õppisin saksa keelt ja kirjanust. 1990. aastate alguses õppisin ja töötasin Kölnis Deutsche Welles ja Hamburgis ajakirjanduskoolis Henri-Nannen-Schule, hiljem töötasin Oldenburgis Nord-West-Zeitungis. Saksamaa ja saksa keel on mu suureks armastuseks olnud alati, seda suurem on rõõm, et saan nüüd siin Eesti asja ajada.

Teie eelkäija Harry Liivranna lemmikvaldkond oli kunst ja oma ametiaja jooksul kureeris ta 30 näitust. Kas Teil on ka mingi eriti südamelehedane teema, millele enim keskenduda?

Mu huvide ring on lai ja pole valdkonda, mida ma ei naudiks ega imetleks. Kavatsen olla partneriks võimalikult paljudele kultuurivaldkondadele. Eelistan samas neid, kes ise väga-väga tahavad siia tulla ja on südamega asja juures. Selliste inimestega on lust koos töötada ja nende aitamise nimel olen valmis nahast välja pugema. Eeldusel, et neil ikka ka midagi pakkuda on muidugi.

Kindlasti aga olulisel kohal muusika väga laias spektris, teater, kunst, film, disain.

Merit Kopli

Merit Kopli (sündinud 19. jaanuaril 1969 Tallinnas) on eesti ajakirjanik ja tippjuht.

Ta töötab alates 2016. aasta sügisest Berliinis Eesti kultuurisaadikuna.

Merit Kopli on olnud Postimehe peatoimetaja (juhatare esimees) alates 2005. aasta maist kuni 2016. aasta juunini. Postimehes on Merit Kopli töötanud alates 2001. aastast,

Merit Kopli on viimased üksteist aastat töötanud ajalehe Postimees peatoimetajana.

Foto: Christian Gogolin

Palun tooge välja kogemusi või oskusi, mis tulevad kultuurivahendaja rollis kasuks.

Ma arvan, et mu senine töö on andnud mulle palju vajalikke oskusi – laia silmaringi, suure tutvuskonna, suhtlemis- ja koostööoskuse, organiseerimisvõime, raudsed närvid.

Peatoimetaja ja kultuuriaatašee amet on sisult muidugi kaunis erinev. Postimehe peatoimetaja ja juhatare esimehena vastutasin Eesti suurima ajalehe ja portaali sisu, ettevõtte majandusliku käekäigu ja enam kui 400 inimese eest. See töö eeldab teatud omadusi ja võimekusi. Eelkõige peab olema hea ja empaatiavõimeline suhtleja ning suuteline tegema paljude erinevate inimestega koostööd, majanduslikku nutikust ja süsteemset mõtlemist/tegemist peab olema, mõistagi on vältimatud ajakirjanduslikud süvateadmised ja võime end kehtestada.

Atašee töös on samuti ülioluline saada erisuguste inimestega hakkama ja tahta teha koostööd, suuta enda seisukohti kaitsta ja oma ideid läbi suruda, peab olema hea organisaator ja ideede generaator. Niisiis eeldused on olemas.

Olete uuel ametipostil olnud pisut üle kuu. Millised on esimesed emotsioonid ja mõtted, mis on tekkinud?

See kuu on läinud nii kiiresti, et pole arugi saanud. Teha on palju ja

eks alguses kipub kogu tegevus olema liialt killustatud. Tahan paljude inimestega tuttavaks saada ja jooksin kohtumistelt vastuvõttudele. Samas on mul korraga tules paarkümmend rauda seoses planeeritavate üritustega. See eeldab meelimit ja helistamist.

Aga olen ülimalt rahul – see on töö, mida ma naudin ja mida ma teha tahan. Tulen tööle, naeratus suul, sest ees ootavad imelised kolleegid ja huvitav töö. Kodu olen ka kenasti sisse seadnud, aga sinna jõuan küll ainult magama.

Kuidas kohalik eestlaskond tundub? Kuulsin, et osalesite ka Hamburgis ümber Alsteri jooksul EASi Eesti esinduse tiimis.

Eestlased on siin väga aktiivsed ja nad hoiavad kokku. Arvasin, et uus põlvkond ei pea kaasmaalastega suhtlemist välismaal oluliseks, aga see pole õnneks nii. Olen eestlastega kohtunud nii Berliinis kui ka Hamburgis ning nende huvi Eesti vastu ja nende isamaalisus on muljetavaldav.

Kuigi pidin Alsteri jooksul osalemiseks kell 5 ärkama, et õigeaegselt Berliinist Hamburgi jõuda ja seatud eesmärgist läbida 10 km 55 minutiga jäi veidi puudu, oli see vapustav päev koos sealsete eestlastega.

Aitäh vastamast ja soovin Teile uues ametis edu! Küsis Karin Aanja

üliloolist ärikorralduse magistri (MBA) kraadi.

21. septembril 2015 nimetati Merit Kopli ajaleht AS Postimees juhatare esimeheks/vastutavaks väljaandjaks ning tegevjuhiks.

26.11.2015–13.06.2016 oli Merit Kopli Postimees Grupi juhatare esimees.

Ta on abielus ja kahe lapse, Rasmuse ja Kimberli ema.

Pilk ette

● **1.10.2016 – Berliin**
Kultuuriseltsi KAMA vahendusel toimub Kärt Ruubeli kontsert rahvusvahelise muusikapäeva tähistamiseks. J. S. Bachi, J. J. Frobergeri, S. Prokofjevi muusika. Tasuta!
Algus kell 12.00
Koht: Mendelssohn-Remise, Jägerstraße 51, 10117 Berliin (U-Bahn: U6 Französische Straße, U2 Hausvogteiplatz; bussiga tulles: 147 Werderscher Markt)

● **Hamburgi eestlaste koosviibimine**
09.10.2016 ja 06.11.2016
Koht: Abteistr. 38, Hamburg
Algus kell 15.00
(U1, peatus Klosterstern)
Info: laura.balzer@hotmail.de

● **04.–06.11.2016 – Bonn/Haus Annaberg**
Koroona- ja jakkolövõistlused
Mardiõhtu
Esinduskogu aastakoosolek
Koht: Haus Annaberg, Annaberger Str. 400, 53225 Bonn
Info: maie.kisis@t-online.de

● **Indrek Koff: "Geschichten der hundert Völker"**
Uus lüürika ja proosa Eestist
15.10.2016 – Bremen
algus kell 16.00
Koht: Institut Français Bremen, Contrescarpe 19, 28203 Bremen
16.10.2016 – Berliin
algus kell 16.00
Koht: Estnisches Haus Berlin, Güntzelstr. 38, 10171 Berliin
Korraldajad: Institut Français Bremen, Berliini Eesti Kultuuriselts, Berliini Saksa-Eesti Selts und Infobalt e.V.
Info: www.infobalt.de

● **Eesti filmiõhtud – EFA 05**
15.11.2016 – Bremen, Kino City46, algus 18.00 ja 20.30
16.11.2016 – Kiel, Pumpe, algus 18.00 ja 20.30
17.11.2016 – Hamburg, Kino 3001, algus 19.00 ja 21.00
18.11.2016 – Berliin, ACUD Kino 19.00 ja 21.00
20.11.2016 – Oldenburg, Kino CASABLANCA, algus 18.00 ja 20.00
Programm: Lühifilmid
"Ins Licht" – Nora Särak
"Das Glück" – Triin Ahonen
"Das Ritual" – Alex Asikainen
"Ein Affe, der russisches Roulette spielte" – Margus Raid
"The Kid" / "Boxed in" – Ingrid Hübscher
Vaheajal eestipärased suupisted "Mutter" (Ema)
Režii: Kadri Kõusaar, 89 min, saksa-keelsed subtiitrid (mDU)
näitlejad: Tiina Mälberg, Jaan Pehk, Jaak Prints, Rea Lest, Andres Tabun, Andres Noormet
Info: www.infobalt.de

Jõulupeod

● **03.12. – München**
Algus kell 16.00
Ev. Dankeskirche, Kefelohstr. 70 80807 München
Info: karinlz@web.de

● **10.12. – Hamburg**
Koht: Abteistr. 38, Hamburg
Algus kell 15.00
(U1, peatus Klosterstern)
Kontakt Hamburgi Eesti RK: laura.balzer@hotmail.de või 0176 7812 2212
Kontakt Hamburgi Eesti Kool: kristi_grynberg@hotmail.com või 0152 5348 0644

Juubilarid!

September
Helgi Kivi
Maie Stratemann

*Õnn on igas päikseteras,
õnn on sõbra soojas sõnas,
õnn on tervis, rõõmus meel,
soovin sulle neid veel ja veel!*

Oktoober
Lydia Heller

Õnnitleb Eesti Ühiskond Saksamaa Liitvabariigis ja Eesti Rada

Jõulud varsti käes!

Kölni Eesti Rahvuskoondis annab teada, et laupäeval, 10. detsembril 2016 toimub Annabergis suur JÕULUBALL teemal "SINI-(MUST)-HÖBEVALGE"!

* Alustame kl 19, sissepääs alates 18.30 ja tubadesse pääseb kella 18-st

* Õhtut sisustavad kontserdi ja meelelahutusega Peep ja Margarita Raun Tallinnast.

* Teid on ees ootamas palju muusikat ja tantsu, meelelahutust ja jõulukuuse küünlasära, tervitussekt ja suurepärase Annabergi buffet. Ja muidugi jõuluvana!

* Ööbimisvõimalus koos hommiku-branch'iga.

* Osavõtt alates 16. eluaastast

* Dresscode: daamidele – õhtualett
häradele – mustast ülakonnast
frakini

* Avatud on baar heade saksa veinidega

* Jõuluvana kotti võta kaasa 8 euro väärtuses hõbevalge kingipakk

* Sissepääs: ööbimiseta 50 eurot
ööbimise ja hommiku-branch'iga 75 eurot

* Balli kutse saad lunastada kui:
10. septembriks teed ülekande KERKi arvele 30 eurot või kogu summa ulatuses ja hiljemalt 10. novembriks samale kontole ülejäänud summa.

Hilisematele otsustajatele alates 10. novembrist 60 eurot ja (kui ööbimiskohti veel jätkub) ööbimisega Annabergis 85 eurot.

* KERKi konto:

Merike Miländer/ KERK
IBAN: DE47 3705 0198 0007 1834 86
BIC: COLSD33

Selgitusse: Ball16 ja oma nimi

* Oma tulekust teata ka meili teel:

jouluball2016@gmail.com

E-kirjas anna teada tulija/tulijate nimed, kuna/mis summas ülekannete teatud ja oma postiaadress, et saaksime kutsed saata.

NB! Kiirusta! Veel on jäänud vaid mõned ööbimis- kohad Annabergis!

KERKi juhatusel nimel Mare Rahkema

Viimane veerg

● Estonia teater tähistas 16. septembril 110. sünnipäeva ning juubelit pidasid estoonlased koos teatri veteranidega – õhtul toimus pidulik vastuvõtt ja üheskoos vaadati uue ooperi "Lendav hollandlane" peaproovi. Juubeli puhul on galeriis avatud näitus, mis kõneleb Estonia teatri tegemistest aastatel 1913–1944. Tähtpäevaks ilmus ka Piret Verte koostatud järg kroonikale, kus nüüd on kaante vahel teatri kõik 110 hooaega, vahendasid ERRi teleuudised. Estonia teatri tegevusele pandi alus 1865. aastal, kui Tallinnas loodi laulu- ja mänguselts "Estonia".

● Teet Daaniel ujus esimese eestlasena üle Gibraltari väina, kokku 18 kilomeetrit nelja tunniga. "Mitte ühtegi lisaliigutust ei ole mõistlik teha, see võib pärast maksta sulle eduka ujumise," rääkis Daaniel ETV saates "Ringvaade", mis oli tema edu valem. Daaniel startis neljaliikmelises meeskonnas, kus ülejäänud ujumised olid hispaanlased. Lained ulatusid teekonnale aga lausa kahe ja poole meetrini. "See oli ikka päris öudne ja ime, et me sinna lildse kohale jõudsime," ütles Daaniel, kes ujus Euroopast Aafrikasse.

● 15. septembri õhtul kõndis juba kümnendat aastat Kadrioru pargis omanäoline valgusfestival, mis meelitas kohale väga palju külalastajaid. "Valgus kõnnib Kadriorus" raames oli parki üles seatud üle 40 erineva valgusinstallatsiooni. Väljapanekutes kasutati üle 8000 küünla, 400 törviku, u 5 kilomeetrit valgusketti, üle 800 valgustatud õhupalli jm. Lisaks oli pargis valgusinstallatsioonide kõrval kuulda ka erinevaid heliefekte.

● Eestit esindab tänavusel mitteinglisekeelse filmi Oscari konkursil Kadri Kõusaare film "Ema". Film räägib naisest, kes hoolitseb tulistamise tagajärjel koomasse langenud täiskasvanud poja eest, seistes silmitsi väikelinna elanikega, kes üritavad mõistatusliku juhtumit lahendada. Peaosas on Tiina Mälberg. Žürii hinnangul kasvab esmapilgul lihtsakoelisest kriminaalloost välja tõeline inimlik tragöödia, mis väljub väikelinna ja "väikese inimese" raamidest, jättes vaataja silmitsi ajatute küsimustega moraalist, eneseohverdusest, isiklikust õnnest ja valikuvabadusest. 23.–28. augustil Austrias Kitzbühelis peetud filmifestivali põhivõistlusprogrammis võitis Kadri Kõusaare kolmas mängufilm "Ema" parima mängufilmi auhinna.

● Eestis seninägematu kiirusega 1 Gbit/s internet jõuab uuel aastal kasutajateni. Selline kiirus on veel haruldane ka Euroopas. Starman töötab avada selleks tarbeks 2017. a alguses testvõrgu, mille kiirus võib üht gigabitit sekundis isegi ületada.

● Tänavu valiti Patarei merekindlus Euroopa seitsme enim ohustatud mälestise hulka ja juulis asutati ka sihtasutus Kalaranna Patarei, mis otsib võimalusi merekindluse säilitamiseks. "Mida rohkem funktsioone Patarei merekindlusele tuleb, seda parem. Patarei ei tohiks jääda ühe funktsiooni peale, sest see lahendus on kõige kergemini haavatav ja hoonetekompleks võib jääda nii mingi aja pärast õige peremehe ja kasutuseeta," sõnas arhitektuuri-ajaloolane Robert Treufeldt Patarei merekindluse tuleviku üle juureldes.

● 22. augustil toimus KUMU audooriumis Peeter Kopvillemi mälestuskontsert. Kevadel Kanadas Torontos surnud andeka muusiku ja ajakirjaniku põrm on nüüd isamaa mullas Tallinna Liiva kalmistul.

Südamlik kaastunne Ingridile
kalli ema

Ülle Udami

13. VI 1943 – 27. VII 2016

kaotuse puhul

Berliini Saksa-Eesti Selts

Mälestame kunagist kooliõde

Karin Bergmanni

sünd. 16.02.1926 Tartus
surn 20.05.2016 Münchenis

Avaldame kaastunnet perele

Enid Nurk-Vercamer
Olli Kompus

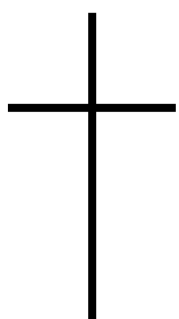
Kurbusega jätame hüvasti
EÜSLi kauaaegse tru liikmeka

Heido Karge

* 11.10.1936
† 4.02.2016

Avaldame sügavat kaastunnet abikaasale

Eesti Ühiskond Saksamaa Liitvabariigis
Eesti Rada

Täpsustusi, kommentaare, ettepanekuid, kaastõid, kuulutusi ja teateid ootame aadressile EestiRada@yahoo.de

Tähtaeg: iga paaritu kuu 10. kuupäevaks. Kaastõde pikkus kuni 2 lehekülge.